

1975 KADIN YILI KONGRESİ

Dr. Enise KANTEMİR*

“Maarif siyasetimizin temeli, evvelâ mevcut cahli, bilgisizliği izale etmektir” “Ortaöğretimde dahi, öğretim usullerinin amelî ve tatbikî olması esasına riayet şarttır.” “Kadınlarımızın da aynı derece-i tahsilden geçerek yetişmelerine ehemmiyet verilecektir.” ATATÜRK

Cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Atatürk tarafından Türk Kadını'na siyasal hakların verildiği 5.12.1934 tarihinin 41. yıldönümünde Türkiye'de ulusal düzeyde yapılan 1975 Kadın Yılı Kongresi tarihî bir değer taşımaktadır.

1975 yılının “Uluslararası Kadın Yılı” olarak kabulü Birleşmiş Milletlerin 1972 yılı 27. Genel Kurulunda 3010 sayılı kararı ile yürürlüğe girmiştir.

“Uluslararası Eylem Programı”nda kadın haklarının geliştirilmesi ve kalkınmaya katkılarının teşviki ele alınmakta ve gene bu program, kadın sorunlarını içermekte, gönüllü ve kamu kuruluşlarınca uygulamaya dönük bir biçimde bu sorunların çözümü için uzun ve kısa vadeli projelerin gerçekleştirilmesini öngörmektedir. Bu nedenle, Türkiye'de 27 gönüllü kadın kuruluşu bir çok çalışmalarını aynı amaca yönelik bir biçimde dayanışma içinde sürdürmüştür.

Özellikle, 27 Kadın Kuruluşu'nun birlikte düzenledikleri bu çeşitli faaliyetlerin en önemlisi Sayın Emel Korutürk'ün himayesinde ve Üniversiteli Kadınlar Derneği Ankara Şubesi yönetiminde yapılan “1975 Kadın Yılı Kongresi”dir.

Kongre, Ankara'da 5-8 Aralık tarihleri arasında, Türkiye Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği Konferans salonunda yapılmıştır.

Kongre'ye 27 Kadın Kuruluşu ile Kıbrıs ve 67 ilden gelen temsilciler olmak üzere 500 kişi katılmıştır.

* Güzel Sanatlar Eğitimi Kürsüsü, Öğretim Görevlisi

Kongre'nin amacı; "Çeşitli alanlarda uzmanlar tarafından Cumhuriyet döneminde yapılan çalışmalar ile yapılması gereken yeni girişimlerin tartışılarak saptanması"* biçiminde belirlenmiştir.

Ancak, kadının çeşitli alanlardaki sorunları uluslararası farklılıklar gösterdiği gibi, kendi ulusu içinde de yerleşim birimlerine göre ayrıntılar göstermektedir. Bu bakımdan, sorun yurt ve dünya gerçekleri gözönünde tutularak ele alınmış ve konunun boyutları Eğitim-Hukuk-Sağlık-Ekonomi-Kültür ve Sanat sistemlerinde gösterilmiştir.

500 üyenin katıldığı Kongre, 5 Aralık 1975 sabahı saat 10.30'da Sayın Cumhurbaşkanı ve Sayın Eşlerinin teşriflerini müteakip başlamıştır.

Kongre'nin takdimini yapan Üniversiteli Kadınlar Derneği Ankara Şube Başkanı Sayın Belkıs Balkaş, konuşmasında, 27 Gönüllü Kadın Kuruluşu adına başta Sayın Cumhurbaşkanı ve Sayın Eşleri olmak üzere tüm konukları saygı ile selamlamış, Büyük Atatürk'ün ve Türk Kadınına hizmeti geçmiş kişilerin manevi huzurunda üyeleri üç dakikalık saygı duruşuna davet etmiştir.

Daha sonra Kongre'nin anlam ve önemine değinen Balkaş, özellikle Büyük Atatürk'ün ulusuyla elele vererek gerçekleştirdiği devrimler sistemi içinde kadın, erkek gibi cinsiyet ayrımı yapmadığını belirtmiştir.

Birleşmiş Milletler'in yasal olarak kadınla ilgili yapılmasını önerdiği bütün hususların Türkiye'de 1926-1928-1934'lerde temellerinin atıldığını vurgulayan Belkıs Balkaş Türk kadınının zihniyet ve geleneksel davranışlar yönünden savaşıması gereken çetin bir görevi olduğunu, çözümlenmesi beklenen daha pek çok sorunları bulunduğunu anlatmış, ancak Birleşmiş Milletler Ulusal Bölgesel Uluslararası düzeyde, kadının kalkınma-eşitlik-barış alanında daha etkili olabilmesi için yapması gereken hususların tespitinin istendiği ve Ulusal-Bölgesel Uluslararası faaliyetleri kapsayan böyle bir programın hazırlanarak üye ülkelere gönderildiğini sözlerine eklemiştir.

Kongre Sayın Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk tarafından üyelere hitaben yapılan çok önemli bir konuşma ile açılmıştır.

CUMHURBAŞKANI FAHRİ S. KORUTÜRK'ÜN TÜRKİYE 1975 KADIN YILI KONGRESİNİ AÇIŞ KONUŞMASI (ANKARA, 5 ARALIK 1975)

Türkiye 1975 Kadın yılı kongresinin değerli üyeleri; Sayın Konuklar!..

*Türkiye 1975 Kadın Yılı Kongresi Programı, s. 4

Birleşmiş Milletlerin 18 Aralık 1972 tarihinde aldığı özel karara uyarak (Türkiye 1975 Kadın Yılı) kongresini bugün, 5 Aralık günü; yurdun dört bir tarafından buraya gelmiş bulunan seçkin temsilciler huzurunda açıyorum!.

Bayan Emel KORUTÜRK ve ben bu kongrede bulunmaktan büyük bir mutluluk duymaktayız.

Sözlerimin başında (5) Aralık tarihini işaret etmekteyim şüphesiz, sebepsiz değildir!. Bu tarih, Atatürk devrimlerinin en önemlilerinden biri olan, Türk kadınının millî iradeyi temsil eden Parlamento'ya "üye seçme" ve "üye seçilme" hakkını kazandığı günün 41. yıldönümüne tesadüf etmektedir.

Tarihin bilinen derinlikleri, Türklerde kadının aile hayatına muvazi olarak sosyal ve ekonomik ve hatta askerlik alanlarında daima erkeğin yanında yer aldığını göstermektedir.

Millî Kurtuluş Savaşı sırasında Türk kadınının yurt savunmasında gösterdiği gayret ve başarı, işte bu tarihten gelen özelliğinin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir.

Memleket Cumhuriyete kavuştuktan sonra Türk kadınının özgürlüğü ve erkekle eşitliği hayatın başka sahalarına da yayılmış, eğitim alanında olduğu gibi sosyal ve siyasal alanlarda da kadın hakları yasaların güvencesi altına girmiştir.

1934 yılında Türk kadını, batı uygarlığını temsil eden pek çok ülke kadınından evvel (Parlamentoya üye seçme ve seçilme hakkı dahil) tüm haklarını elde etmiştir.

Cumhuriyetin 50. yılını arkada bıraktığı şu günlerde, Cumhuriyet yönetiminin tüm vatandaşlara kazandırdığı çeşitli nimetlerin gerçekleştirilmesinde, erkeklerle birlikte kadınlarımız, büyük hizmetler görmüş bulunmaktadır.

Değerli üyeler, sayın konuklar,

Bir toplumun bilinçlenmesi ve yaşanılan devrin her alanında kendine lâyık yeri alabilmesi, ancak o toplumun en ufak birimi, yani ailenin bilinçlenmesi ile mümkündür. Ve kadın ailenin vazgeçilmez bir parçasıdır. Bilinci noksan, hayata katkısı noksan bir aileyi tam saymak mümkün değildir. Kadınından yararlanmayan toplumların gücü ise, sadece nazarı olarak düşünülse dahi yarıya inmiş demektir.

Yarının nesilleri içinde (koca) ve (baba) olarak yer alacak çocukların büyümesi, yetişmesi ve bilinçlenmesi için ailede kadına büyük görevler düşmektedir.

Bu bakımdan ben, kadının aile içindeki ve toplum içindeki yerini ve sorumluluğunu bilmesini ve öğrenmesini ve bu yeri lâıkiyle doldurabilmesini, kadın hak ve özgürlükleri ile kadının görevlerini tâyin etmek açısından genel sorun sayıyorum.

Çok şükür Türkiye’de kadın bu alanda bir hayli yol almıştır. Ve memleketimizde Türk kadını, Türk erkeği ile eşit haklara sahip olmayı çok güzel değerlendirmiştir. Türk toplumunun sosyal ve siyasal alanda olduğu gibi hukuk, tıp ve teknik alanlarda da dünyanın en uygar kadınlarıyla kıyaslanacak düzeye ulaştığını iftiharla söylemek pek alâ mümkündür. Diyelim ki bu ilimler en göze çarpan ilimlerdir. Fakat Türkiye’deki yarım yüzyıl önceki toplum şartlarını düşününüz!.. Bizim işe nereden başladığımızı gözönüne getiriniz!.. 50 yıl evvel kafes arkasından hayata bakan, çarşaf içinden elini güneşe çıkaramayan kadını, bugün ülkemizde hatta her bölgede ceza hâkimi olarak topluma adalet dağıtmakta ve kendini o bölge insanına kabul ettirebilmektedir.

Bu, Türk kadınının Cumhuriyet idaresi içinde almış olduğu ileri mesafenin açık bir delilidir. Kadınlarımızın fen ve teknikte olduğu gibi ilim dallarında da kendilerini gösterdiklerini gururla işaret edebiliriz. Geçen senelerde İstanbul’da ziyaret ettiğim bir arkeoloji sergisinde bir çok genç kadın ve kızlarımızın vazifeli oldukları bölümlerde bana izahat vermek üzere kendi sıralarını nasıl heyecanla beklediklerini hatırlıyor ve bundan büyük bir kıvanç duyuyorum.

Ancak kadınlarımızın bilinçlenme problemini çözmüş, kadın hak ve özgürlüğünü bütün Türk kadınına tanıtmış olduğumuzu iddia etmemiz henüz mümkün değildir!.. Devlete olduğu kadar aydın kadınlarımıza, kadın hak ve özgürlüğünü yurdun her köşesine yaymak hususunda ciddî bir gayret ve faaliyet düşmektedir. Ülkemizde kırsal bölgede yaşayan baba, koca, erkek kardeş (Kadın)ın hayattaki yerini kadına tanımakta ve tanıtmakta memleket hesabına halen büyük sorumluluk taşımaktadır. Kırsal bölgelerdeki (Kadın-Erkek) eşitliğine, şehirdeki (Kadın-Erkek) eşitliği istikametinde sür’atle mesafe kazandırmak zorundayız!..

Bu tarihî kongrede, dikkatleri büyük bir önemle bu noktaya çekmek isterim.

1975 Kadın Yılı Kongremizde; yine büyük önemle dikkatleri üzerine çekmek istediğim başka bir noktaya temas edeceğim:

Bugün dünyanın ve memleketimizin en hayati sorunlarından biri nüfus artışı olduğu, uzak olmayan bir tarihte dünyanın çok ciddî

şekilde bir açlık tehlikesine maruz kalacağı malûmdur. Bu tehlikenin, şüphesiz kalkınmış olan ülkelere nazaran geri kalmış veya kalkınmakta olan ülkeler için, özellikle üzerinde durulacak bir problem olduğu aşikârdır.

Kadınlarımızın, topluma kazandırılacak her yeni bir çocuğun hayatıyla yakından ilgilenmeleri, (aile planlaması) başlığı altında günün devlet ve vatandaş için büyük bir ehemmiyet taşıyan bu toplum sorununa ciddiyetle eğilmeleri lüzumuna kaniim!..

Yedirilip giydirilemeyecek, okutulup kendine ve topluma yararlı kılınamayacak, istenmeden sahip olunacak bir çocuğun dünyaya gözlerini açması sorumluluğuna ortak olurken kadınlarımızı, dikkatle düşünmeye dâvet etmek isterim.

Açlığa, sefalete, her türlü toplum suçlarına açık ve müsait olarak dünyaya getirilecek çocuğun ana ve babasından elbet Tanrı da hoşnut olmayacaktır.

Aydın kadınlarımızın, aile planlamasına yardımcı olmaları ve hem cinslerini bu alanda uyarmaları, bence en büyük insanlık ve en büyük memleket hizmeti sayılmalıdır.

Aziz Vatandaşlarım,

Şimdi (Kadın)ın toplumdaki çok önemli gördüğüm diğer bir sorununa daha işaret ederek sözlerimi tamamlayacağım.

Zamanımızda özgür ve açık rejim altında yaşayan ülkeler (Gençlik veya öğrenci olayları) ve (Sağ-sol) çatışmaları diye adlandırılan, devlet idarelerini ve insan kaderini çok yakından ilgilendiren hadiseler içinde bunalmaktadır.

İnsanlığı kırıp geçiren bu bunalımlar; çeşitli ülkelerde, çeşitli tedbir ve mevzuat ile zararsız hale getirilmek istenmektedir. Toplumların kalkınmasında olduğu gibi bu bunalımların çözümünde de kadın, erkeğin yanında yapıcı bir yer almak durumunda ve zorundadır.

Bu sebepten Türkiye'de de (Öğrenci olayları)-(Sağ-sol) çatışmaları karşısında kadınlarımıza bazı görevler düşmektedir.

Öyle zannediyorum ki (sağ) da çatışanların mücadelesinin temelinde tekeli bazı iddia ve zihniyetler yatmaktadır.

Meselâ, Türkiye'de müslümanlığı, milliyetçiliği, halkçılığı, dürüstlük ve ahlâkı kendi tekellerinde görenler, yanlarında olmyanlara karşı amansız bir savaş vermek istemektedirler.

Halbuki, belirli şartlar altında Tanrı'ya inanan ve bunu açıklayan bir kimsenin müslümanlığındaki itikat ve ibadeti hiç bir teşekkülün, hiç bir şahsın murakabe, takdir ve mahkûm etmeye hakkı ve yetkisi yoktur...

Nitekim tutum ve davranışlarıyla memleketine bağlı sosyal adalete, sosyal güvenliğe inanan kimselerin görüş ve düşüncelerinde, bu esasa ters düşmedikleri müddetçe hiç bir teşekkülün, hiç bir şahsın milliyetçiliğinden, halkçılığından, dürüstlük ve ahlâkından şüphe edilmesine imkân yoktur.

Biz bu alanlarda hiç bir müessesenin hiç bir kimseye (Sertifika) vermeye yetkisi olduğunu da kabul etmiyoruz. Biz memlekette hukukun üstünlüğünün ve kanun hakimiyetinin yerleştirilmesi gayreti içindeyiz. Şüphesiz yasa dışı eylemleri sözkonusu etmiyorum. Fakat Türkiye'de (Sağ) ve (Sol) birbirine tahammül etmek zorunluğundadır. Çünkü Türkiye, özgür anlayış ve açık rejim idaresi altında yaşayan ülkelerden biridir.

(Sağ-Sol), eşyanın tabiatı iktizası olduğu kadar, bugünün özgür ve açık rejim altında yaşayan toplumları için ekonomik, sosyal ve siyasal bir realitedir. Bir an için (Sol)u ya da (Sağ)ı ortadan kaldırırsanız geri kalanın tekrar ve mutlaka (Sağ ve (Sol) tarafı olduğu görülecektir. Mesele, sağ ve solu dengeli bir bünyeye sahip olabilmektedir. Ve esasen bunun içindir ki çeşitli denge kuralları getirilir. Her halde, yaşamak için (Sağ)ın (Sol)u, (Sol)un (Sağ)ı kabul etmesi lâzımdır.

İşte burada, toplumun bir parçası olan (Kadın)ın sağda ve solda çatışanların arasında büyük insan sevgisi ve geniş ana şefkati ile üstün bir rol deruhte etmesi gereği ortaya çıkmaktadır.

Karşısındakine, kendisinden yana olmıyana karşı anası da babası da olsa isyancı, inkarcı olanları, kadın her kuvvetin üstünde olan o engin şefkati ile, bıkmadan yılmadan bağdaştırma ve memleket yararı etrafında, onları birbirlerine kırdırmadan bir arada yaşamaya inandırma gayreti içinde olmalıdır.

Kendi menfaatlerini ve haklarını vatan sathına yaymakla görevli olan kadınlarımız için, bugünkü durumda en büyük memleket hizmetinin, istikbalimizin teminatı olan gençlerimiz arasında barışı sağlamada etkin rol almaları olduğunu sanıyorum ve bunu kadınlarımızdan bekliyorum.

1975 Kadın yılı kongresinde seçkin temsilcilerin çeşitli konulara ışık tutacak değerli fikirler getireceğini ümit ediyorum. Ve kongrenin

Türk kadınları için olduğu kadar tüm dünya kadınları için yararlı olmasını diliyor, hepinizi saygı ile selâmlıyorum.

Kongre'de Sayın Millî Eğitim Bakanı Ali Nailî Erdem, Gönüllü Kadın Kuruluşları adına Sayın Perihan Arıburun ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Daimî Temsilcisi Mr. Messim Shallon birer konuşma yapmışlardır.

Saat 13.00 sıralarında, Büyük Atatürk'e saygı duruşunda bulunmak üzere 300'ü aşkın bu delege topluluğu tarafından Anıt Kabir ziyaret edilmiştir.

Öğleden sonra saat 2.30'da Sayın Nermin Neftçi'nin başkanlığında başlayan birinci oturumda Hukuk, bunu izleyen Prof. Dr. Bedri Gürsoy başkanlığındaki ikinci oturumda Ekonomi, 6 Aralık 1975 Cumartesi saat 9.00'da Prof. Dr. Emel Doğramacı yönetiminde Eğitim ve Kültür, öğleden sonra saat 14.30'da Doç. Dr. Eren Kum'un başkanlığındaki dördüncü oturumda Sağlık sorunlarını dile getiren çeşitli bildirimler sunulmuştur.

7 Aralık Pazar saat 10.00'da komisyon çalışmalarına başlanmıştır.

Hukuk Komisyonu Sayın Firdevs Mentеше'nin, Ekonomi Komisyonu Prof. Dr. Rezzan Şahin Kaya'nın, Kültür ve Sanat Komisyonu Prof. Dr. Sevda Şener'in Sağlık Komisyonu Prof. Dr. Türkan Akyol'un yönetiminde çalışmalarını bir bütün gün olarak sürdürmüşlerdir.

Eğitim Komisyonu Prof. Dr. Fatma Varış'ın başkanlığında 150 üye'den oluşmuştur. Bunun 101'i komisyon çalışmalarına katılmış, sorunlara çözüm arayan önerileri büyük bir dikkat ve titizlikle izlemiş ve gene önerileriyle katkıda bulunmuşlardır.

Bir gün önceki üçüncü oturumda Eğitim alanında; "Atatürk ve Kadın", başlıklı bildiri Sayın Tezer Taşkiran tarafından verilmiş, sonra Prof. Dr. Fatma Varış "Türkiye'de Kadın Eğitimi" adlı bildirisini sunmuştur. "Türk Kadınının Eğitim Sorunları"nın içeren ve Prof. Dr. Feriha Baymur'un verdiği bildiriye Doç. Dr. Turhan Oğuzkan'ın "Yetişkin Kadınının Eğitimi" başlıklı bildirisi izlemiştir.

İşte bu bildirimlerin üzerinde yapılan tartışmaların da ışığında Eğitim Komisyonu üyeleri alana ilişkin sorunlarla ilgili görüşlerini yazılı ve sözlü olarak sunmuşlardır.

Türkiye'nin her kesiminden delegenin katıldığı ve büyük bir potansiyeli olan bu komisyon, çalışmalarını yoğun bir biçimde tam gün olarak sürdürmüştür.

Üzerinde özellikle durulması gereğine inanılan sorunlar ile bu konudaki öneriler Eğitim Komisyonu raporunda:*

- I. Gençlik Sorunları
- II. Eğitimin Genel Sorunları ve Kadın Eğitimi
- III. Kadının Okur-Yazarlığı Sorunu
- IV. Diğer Sorunlar
- V. Yapılması Önerilen Araştırma, İnceleme ve Çalışmalar olmak üzere beş ana maddede toplanmıştır.

I. GENÇLİK SORUNLARI

Son günlerde kaba kuvvete dayanan kanlı öğrenci olaylarının birbirlerini izlemesi kamu oyunu fazlasıyla sarsmıştır. Sosyal ve ekonomik gelişmemizin doğal sürecini sağlıklı olarak tamamlayabilmesi ve demokrasimizin yaşama savaşını başarıyla verebilmesi için, Sayın Cumhurbaşkanımızın belirttikleri gibi, değişik politik görüşleri benimseyenler "*birbirlerine tahammül etmek*" zorundadırlar. Bir çok yüksek öğrenim kurumunun öğretim ve eğitim yapamaz duruma geldikleri bugünde, üzerinde önemle durulması gereken bazı konular şunlardır:

1. Eğitim, Atatürkçülük doğrultusunda ele alınmalı, her türlü politik ve ideolojik görüşün dışında ve üstünde kalma olanağına kavuşturulmalıdır.

2. Her düzeydeki öğrenim kurumunda gerek öğrenci gerek öğretmenler arasında bölücülüğü değil, birleşmeyi ve bütünleşmeyi sağlayacak milli ve devamlı bir eğitim politikası izlenmelidir.

3. Bütün üniversite ve yüksek okullarda *Danışmanlık ve Rehberlik Merkezleri* kurulmalı, gençlerin bunalıma sürüklenmesi önlenmelidir.

4. Gençliğin boş zamanlarını değerlendirmek için öğretim kurumları içinde ve dışında sosyal, kültürel ve sportif çalışmalara önem verilmelidir.

II. EĞİTİMİN GENEL SORUNLARI VE KADIN EĞİTİMİ

Eğitim sisteminin geliştirilmesi, kadın ve erkeğin aynı derecede eğitim görmesine bağlıdır. Bu itibarla, kadın eğitimine, sistem açısından ayrıcalık tanımak doğru olmayacaktır. Bununla beraber, sayısal veriler, kadın nüfusumuzun eğitim olanaklarından yeterince yararlanmadığını ortaya koyduğundan, bu sorun üzerinde çaba sarfedilmesi gereği ortaya çıkmıştır.

*Eğitim Komisyonu Raporu, Prof. Dr. Fatma Varış tarafından düzenlenmiştir.

1. Tüm eğitim sisteminin ve bu sistem içerisinde kadın eğitiminin ulusal kalkınmaya dönük bir işgücü plânlamasına ve eğitim sürecine dayandırılması gerekir.

2. Kalkınma plânlarının öngördüğü ekonomik ve sosyal amaç ve ereklerin eğitim aracılığı ile gerçekleştirilmesi için gerekli araştırmaların yapılması ve bu araştırmalar arasında kadın gücünden yararlanılmanın vurgulanması büyük önem taşımaktadır.

3. Kalkınma plânlarında öngörülen genel eğitime ilişkin tedbirlerin ayrıntılı bir biçimde, sosyal kültürel ve ekonomik programlara dönüştürülmesi ve maddî olanaklarının belirlenmesi gereği üzerinde durulmalıdır.

4. Eğitim olanaklarının yurt çapında yaygın hale getirilmesi için gerekli alt yapı tesisleri sağlanmalıdır.

5. Eğitimin bütünüyle daha fonksiyonel duruma getirilmesi, ülke ihtiyaçları ile her düzeydeki eğitim programı arasında uyum sağlanması,

6. a) Millî eğitim amaçlarının öğrencide gerekli davranışları geliştirecek doğrultuda bireysel ve toplumsal araştırmalara dayalı olarak saptanması,
- b) Eğitim içeriğinin bu davranışları gerçekleştirecek biçimde seçilmesi ve düzenlenmesi,
- c) Eğitim yöntemlerinin, araçların, ders kitaplarının ve diğer materyallerin aynı doğrultuda seçilmesi ve uygulanması Eğitimde verimlilik açısından ele alınmalıdır.

7. Gerek örgün, gerek yaygın, eğitimin ayrılmaz parçası olan kütüphanelerin, çağdaş gereksinimler doğrultusunda düzenlenmesi büyük önem taşımaktadır.

8. Okul öncesi eğitimin ülke çapında yaygınlaştırılması, "millî eğitim sisteminin temel kademesi haline getirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

9. İlk, orta ve yüksek öğretim basamaklarında kadınların okullaşma oranlarının artırılması yönünde tedbirler getirilmelidir.

10. Zorunlu olan ilk öğretim basamağında kız öğrencilerin devamı ile ilgili yasalar daha büyük titizlikle uygulanmalıdır.

11. Özellikle Türkçe konuşulmayan yerlerde ilköğretim çağındaki çocukların Türkçe öğrenimleri üzerinde titizlikle durulmalı, bu konu-

da acil tedbirler alınmalı, ülkemizde dil birliğinin sağlanması için etkin girişimlerde bulunulmalıdır.

12. Yatılı bölge okullarında kız öğrenci kontenjanı arttırılmalı ve bu okullara kız öğrencilerin beceri sahibi olmasını sağlayacak kurslar ve sınıflar eklenmelidir.

13. Kalkınma plânlarımızın öngördüğü orta seviyeli teknisyen ve meslek adamı gereksinimini karşılamak üzere orta öğretim programlarında tedbirler alınmalıdır.

14. Orta öğretimde öğrencileri mesleğe, yüksek öğrenime ve hayata hazırlanmalarını sağlayacak rehberlik uzmanlarının kısa zamanda yetiştirilmesi için ilgili yüksek öğretim kurumlarında sertifika ve uzmanlık programları geliştirilmeli ve bütün öğretmen yetiştiren kurumlarda "Rehberlik Dersleri" zorunlu ders olarak okutulmalıdır. Öğrencilerin sanat dahil bütün yeteneklerinin keşfedilmesi bu formasyonu almış olan öğretmenlerin yetişmesine bağlıdır.

15. Genellikle tesadüfî öğrenime dayalı olarak, ruh sağlığını tehdit eden cinsel bilgilerin "Cinsel eğitim" başlığı altında, bilimsel açıdan ve gelişim çağlarına göre düzenlenerek, okul programlarında yer alması ve gereken hallerde bu konunun yetişkin eğitiminde de ele alınması üzerinde önemle durulmalıdır.

16. Kız Teknik öğretimde eğitim programlarının memleketimizin endüstriyel ve meslekî ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesi ve bu okulların daha fonksiyonel hale getirilmesi büyük bir önem taşımaktadır.

17. Kız meslek liseleri bünyesinde kreşlerin ve kırsal bölgelerden gelecek kız öğrenciler için yurtlar açılması önemli bir ihtiyacı karşılayacaktır.

18. Okullarımızda Millî Güvenlik derslerinin belli bir sene içinde ve uygulamalı olarak verilmesinde yarar görülmektedir.

19. Eğitim sistemimizin Atatürkçülük doğrultusunda *tek tip lâik eğitim sistemi* olarak geliştirilmesi yönünde gerekli tedbirler alınmalıdır.

20. Her düzeydeki eğitim kurumumuzda ders kitapları ve yardımcı yayınlar üzerinde önemle durulmalı, kitapların içeriği ön yargılar yaratacak biçimde olmamalıdır.

21. Kültür hazinelerimizden birini teşkil eden yazmalarla ilgili bibliyografik çalışmalar tamamlanmalı ve ihtiyaç sahiplerinin hizmetine sunulmalıdır.

III. KADININ OKUR-YAZARLIK SORUNU

Memleketimizde kadının okur-yazarlık oranı istenen düzeyin çok altında bulunmaktadır. Özellikle bazı illerimizde bu oran % 10'un altına düşmekte ve kırsal bölgelerde daha da azalmaktadır. Bu sorunun çözümlenmesi hususunda aşağıdaki önerilerin genel kurulumuza sunulması uygun görülmüştür.

1. Bütün kitle iletişim araçlarının okur-yazarlık doğrultusunda etkin hale getirilmesi gerekmektedir.

Filimler, yayınlar ve sanat ürünlerinin kadının okur-yazarlığına ve eğitimine olumlu yönde katkıda bulunacak şekilde ele alınması gerekmektedir.

2. Bu çalışmaların özellikle kırsal bölgelerde yoğunlaştırılması ve Türkçenin en etkin bir şekilde öğretilmesi üzerinde özenle durulmalıdır.

3. Yüksek öğrenim gençliğinin okuma-yazma ve sağlık kursları gördükten sonra etkin bir organizasyona kavuşturularak denetim altında tatil aylarında köylere dağılıp okuma-yazma, sağlık, yurttaşlık bilgileri alanlarında öğretim yapmaları ve bu çalışmaların özellikle tarım alanında yoğunlaştırılması gerekmektedir.

4. Okuma-yazma öğretimi konusunda kurs bitiren lise mezunlarından faydalanma yoluna gidilmelidir.

5. Okur-yazarlığın fonksiyonel hale getirilmesi için kalkınmaya dönük okuma-yazma ile kazanç için, okuma-yazma ereklerinin gerçekleştirilmesi önem taşımaktadır.

6. Kadın işçi çalıştıran her kurumda okuma-yazma kursu açılmalıdır.

7. Önümüzdeki dönemlerde kalkınma plânları hazırlanırken yetişkin kadın eğitimine ağırlık verilmelidir; bu alan için amaçlar ve stratejiler saptanırken kadının analık ve ev kadınlığı gibi geleneksel yönleri yanında çağdaşlaşan Türk toplumunda aldığı iş ve meslek rollerinin de dikkate alınması gerekir.

8. Yetişkin eğitime kamu kuruluşları ile özel kuruluşların önemle eğilmesi üzerinde durulmalıdır.

9. Her düzeyde öğretmen yetiştiren kurumlara "Yetişkinlerin eğitimi ders'i" zorunlu olarak konulmalıdır.

10. Gönüllü kuruluşların çalışmalarının devletçe ve ilgili kuruluşlarca desteklenmesi, kararlarının izlenmesi, uygulanmadaki sorunlarının

saptanması ve uygulamanın geliştirilmesi özetle bu konudaki komisyon kararlarının teorik olarak kalmaması üzerinde ısrarla durulmalıdır.

11. Gönüllü kuruluşlarımızın kimsesiz çocuk sorunu ile bütün yönleriyle ilgilenmesi gerekir.

12. Atatürk ilkeleri doğrultusunda özellikle kırsal kesimleri içeren ülke düzeyinde girişilecek etkin ve fonksiyonel bir eğitim seferberliğinde görev alacak gönüllü kadın kuruluşlarının sistemli, sürekli ve eş güdüm sağlayacak biçimde çalışmalarını önem taşımaktadır.

IV. DİĞER KONULAR

1. Kırsal kesimde yaşayan ve eşi yurt dışında çalışan kadınların, eğitsel sorunlarına ağırlık verilmesi gerekir.

2. Yurt dışında çalışan kadın işçilerin;

a) Çevreye uyum,

b) İşe uyum,

c) Benlik ve kültürlerini koruma yolunda eğitimleri büyük önem taşımaktadır.

3. Yurt dışında çalışan işçi çocuklarının;

a) Çevreye uyum,

b) Eğitim sistemine uyum,

c) Meslek kazanma,

d) Üst eğitim kademelerine devam etme,

e) Benlik ve kültürlerini koruma konusunda devlet politikasının saptanması ve uygulamada bu noktanın göz önünde bulundurulması hayati önem taşımaktadır.

4. Gönüllü kuruluşların yüksek öğrenim gençliğine verdikleri bursların sayısı ve miktar olarak ihtiyaçlara cevap verecek duruma getirilmesi yerinde olur.

5. Gönüllü kuruluşların, çalışmalarını yüksek öğrenime devam eden kızlarımız için bir yurt yaptıracak şekilde birleştirmeleri, bu yurda "Zübeyde Hanım", Nene Hatun" gibi tarihi bir ad konması yerinde olur.

6. Bir kadın ansiklopedisi hazırlanması gerekir.

7. Kadınların parlamentoda temsil oranlarının arttırılması konusu teşvik edilmelidir.

V. YAPILMASI ÖNERİLEN ARAŞTIRMA, İNCELEME VE ÇALIŞMALAR

1. Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu Türk Kadınının fikri faaliyetine ait bölgelerimizde:

- a) Kurdukları cemiyetler
- b) Mitinglerde yaptıkları konuşmalar
- c) İşgal kuvvetlerine karşı giriştikleri protesto yazıları
- d) Bu devre ile ilgili anıların, varsa belgelerin toplanması ile ilgili anket çalışmaları yapılması,
- e) Toplanan belgelerin incelenmesi ve değerlendirilmelerine olanak sağlamak üzere bir arşiv düzenlenmesi gerekir.

2. Türk kadını'nın ev ve aile kültürünü tanıtmak amacıyla Türkiye'nin bütün bölgelerinde eski Türk evlerinden bir veya ikisinin restore ettirilerek müze halinde düzenlenmesi yerinde olacaktır.

3. Birleşmiş milletler, UNESCO, OECD, ILO gibi kuruluşların eğitim, özellikle kadın eğitimi ve istihdamda kadın ve erkekler arasında fırsat eşitliğinin geliştirilmesi konusundaki yayımlarının incelenmesi ve sonuçlardan yararlanılması,

4. Sayın Cumhurbaşkanı'mızın, Millî Eğitim Bakanı'mızın yaptıkları konuşmalar dahil, sunulan tebliğlerle komisyon raporlarının bir kitap halinde bastırılması ve resmi yarı - resmi ve gönüllü kuruluşlara dağıtılmasının sağlanması yerinde olacaktır.

Sistemantik yönden çok iyi düzenlenmiş olan Eğitim Komisyonu Raporu genel kurulda son derece olumlu karşılanmıştır.

8 Aralık 1975 Pazartesi saat 9.30'da besinci oturum, komisyon raporlarının okunması ve tartışılması amacıyla Prof. Dr. Bedrettin Tuncel'in başkanlığında başlamış ve kısa süreli bir öğle dışında saat 19.00'a kadar sürmüştür.

Sabah Hukuk, Sağlık, öğleden sonra Kültür ve Sanat, Eğitim, Ekonomi komisyonlarının raporları okunmuş ve tartışılmıştır.

Oturum sonunda Türkiye Radyolarının "Kadın Dünyası" adıyla yayınlanan kadın programlarının yönetici ve düzenleyicilerine Sayın Belkis Balkaş tarafından plaket verilmiştir.

Bunu, Anneler Derneği Başkanı Sayın Türkan Aksu'nun kapanış konuşması izlemiştir.

Son sözü Prof. Dr. Bedrettin Tuncel almış tüm delegelere, Kongre'ye maddî ve manevî katkısı olan kurumlara ve kişilere teşekkür etmiştir.

Böylece 5-8 Aralık tarihleri arasında yoğun bir çalışmayı kapsayan 1975 Kadın Yılı Kongresi sonbulmuştur.

Bu Kongre çok anlamlı bir biçimde 1934 tarihinde, Büyük Atatürk'ün Türk kadınına verdiği haklara ne kadar lâıyk olduğunu bir kez daha kanıtlamaktadır.

Hiç bir siyasal amaç güdülmeksizin, hiç bir ön yargı ve ard düşünceye yer verilmeksizin Türk Kadını gerçek sorunları ve bunların çözüm yollarını bu Kongre'de dile getirmiştir.

Bu Kongre tarihî bir değer taşımaktadır. En başta Sayın Cumhurbaşkanı Fahri S. Korutürk ve eşleri Sayın Emel Korutürk'ün Kongre'yi himayelerine almış olmaları ve Kongre'ye tesrif ederek Kongre'yi açmaları Kongre'nin saygınlığını ve önemini bir kat daha arttırmıştır.

Özellikle Sayın Cumhurbaşkanının, Türk kadınından, gençlerimiz arasında barışı sağlamada etkin rol almasını bekleyen çok yapıcı ve birleştirici görüşü tüm Kongre üyeleri tarafından ittifakla onaylanmıştır.

Üniversiteli Kadınlar Derneği Ankara Şb. Başkanı Sayın Belkıs Balkaş'ın 27 Kadın Kuruluşunu bir araya getirerek tam bir dayanışma içinde böyle bir birleşmeyi sağlayışı övgüye değer bir başarıdır. 27 Kadın Kuruluşu'nun Sayın Emel Korutürk'ün himayelerinde birleşmesi, Atamız'ın şu sözünün gerçek bir kanıtıdır. "Türk Ulusu Millî birlik ve beraberlikle bütün güçlükleri yenmesini bilmiştir." İşte bu birlik ve beraberlik ruhu bu tarihi Kongre'nin başarısını oluşturmuştur.

Aydın Türk Kadını, ülke düzeyinde kırsal kesimdeki bütün Türk kadınlarının eğitim alanında yetiştirilmesi için gerekli bütün çabaların gösterilmesini içtenlikle istemekte ve kendine düşen görevi tam bir sorumluluk duygusu içinde başaracağına inanmaktadır.

Bu Kongre, bu potansiyelle, Türk kadınının Kurtuluş Savaşı'nda olduğu gibi yenemeyeceği hiç bir zorluk, çözemeyeceği hiç bir sorun olamaz gerçeğini bir kez daha vurgulamaktadır.

Kanımcı, Türkiye'nin kadın beyin gücünü bir araya toplamış olan bu tarihsel Kongre'nin değerlendirilmesi, ancak, önerilerin tasarılarına dönüştürülerek kanun maddesi halinde gerçekleşip uygulanmasıyla olacaktır. Ve bu değerlendirmeyi de ülke çapında bütün Türk Ulusu yapacaktır.